

Vidim pa vedno bolj, da jih silno moti navadna definicija v učbenikih, da štejemo vzporednike z lokom, ki gre po poldnevniku, in poldnevnike z lokom, ki gre po vzporedniku. Če te definicije ne bi bilo, bi bilo mnogo lažje, ker jih ta stvar nekako bega in moti. Takrat bi bila mnogo bolj plastična razlaga, da tisti planinec, ki gre po klinih čez navpično steno, vendar pred vsem šteje in obračta kline in se samo mimogrede drži za žico. Ali pa, da človek, ki gre v temi po stopnicah, predvsem z nogo otipava stopnice drugo za drugo, dočim mu služi ograja samo za smer. Zanj je torej bistveno važno število prehojenih klinov ali napravljenih korakov. Dijaku je vendar važno, koliki del severa ali vzhoda je že "odrezal" oz. pustil za sabo, ko se premika. Naj si misli severno in južno poluto razrezano z vzporedniškimi ravninami na nekake plasti, vzhodno in zapadno pa s poldnevniki na nekake sferične dvokotnike. Mislim, da mu bo tako lažje.

dr. Roman Savnik

Geografija v švicarskih srednjih šolah

Spričo mednarodno zajamčene nevtralnosti Švice, ki posebej utrjuje njene zveze z vsem svetom, izpolnjuje v tej mali, narodnostno mešani zvezni republiki v srcu Evrope pouk geografije na srednjih šolah prav posebno važne naloge. Te so: plastično predstavljanje vseh pokrajin sveta, razumevanje za njihove medsebojne stike, spoznavanje vzročnih zvez, ki obstajajo vsepovsod med človekom in Zemljo, umevanje racnih narodnostnih, gospodarskih in političnih vprašanj. Vse to naj pripomore, da bo znal dijak sam razlagati razne pojave na Zemlji, da si bo privzgojil smisel za realnost in s tem sposobnost za pravilno samostojno mišljenje.

V progimnazijah, naših nižjih gimnazijah, traja pouk štiri leta. Geografija se poučuje v vseh letih po dve uri tedensko. Njena naloga je, da mladini predvsem pokaže ljudi in naravo v medsebojnem zapletenem odnosu. To naj bi se doseglo pri obravnavanju deželopisja, ki bodi jedro pouka. Pouk izhaja od bližnjega domačega geografskega okolja k vse bolj oddaljenemu in tujemu. Prvo leto se obravnavajo temeljni geografski pojmi in domači kanton. Drugo leto je na vrsti Švica. Tretje leto je na programu vsa Evropa s poudarkom na švicarskih sosedih, ki se obravnavajo bolj podrobno. Zadnje leto je na vrsti ves ostali svet.

Progimnazije so splošnoizobraževalne šole. Njihov tip je bolj ali manj enoten. Učna pripomočka sta atlant in obvezna učna knjiga. Učitelj je razlagalec in posredovalec novega znanja.

Gimnazije, nekake naše višje gimnazije, so izbirne šole različnega tipa. To so literarne šole, kjer se predvsem goje moderni jeziki, humanistične šole z močnim poudarkom na latinščino in grščino, realke, kjer prihajajo do veljave prirodoslovni predmeti, in gospodarske šole, ki vzgajajo naraščaj za praktične poklice v trgovini in industriji. V vseh teh šolskih tipih ima geografija v splošnem iste naloge, poleg tistih šoli ustreznih posebnih nalog. Tu ni več težišče pouka na deželopisju, temveč na gojitvi matematične, fizične, gospodarske in politične geografije s ciljem, da se vzbudi dijakom čim večji smisel za vzročnost, tipičnost in primerjanje poedinih geografskih pojavov in pokrajin.

V teh šolah traja pouk devet semestrov. Prvi dve leti se poučuje geografija tedensko po dve uri, tretje in četrto leto pa navadno dve uri le v zimskem ali poletnem semestru. Kljub tej okrnitvi ima geografija pred ostalimi prirodnimi vedami to prednost, da se poučuje tudi še četrto leto višje gimnazije. Vsa teža pouka geografije sloni na predmetnem učitelju, ki ni več le posredovalec in razlagalec nove snovi, temveč predvsem usmerjevalec z vso avtoriteto. Pouk se opira le na atlant in nanj. Predpisanih učbenikov ni. Dijakom so na razpolago poljubni krajši geografski priročniki, sicer pa razno poljudnoznanstveno slovstvo, na katerege jih opozarja predmetni učitelj, da se ves razred duhovno pripravi na učno snov, ki je v naslednjih tednih na vidiku /n.pr. vulkanizem, gospodarska in geopolitična vloga ZDA itd./. S tako metodo geografskega pouka se dajo prav dobro izpolnjevati naloge, ki jih v Švici zahteva v uvodu omenjeni učni smoter tega predmeta.

Gotovo bo zanimalo naše šolnike, kaj izve švicarski dijak iz kratkega geografskega priročnika o Jugoslaviji. Pri roki imam 34. izdajo Vosselerjevega: Leitfaden für den Geographie-Unterricht iz 1954. Knjiga obravnava ves svet in občo geografijo. Balkanskemu polotoku in njenim državam je odmerjenih vsega le 7 strani s slikami in besedilom vred. Nazoren plastičen diagram prikazuje kraški svet z dolinami, vrtačami, ponikalnicami in vhodi v podzemlje. Splošnemu pregledu Balkanskega polotoka sledi najprej opis Jugoslavije, ki obsega vsega 28 vrst. Poglavje je torej zelo kratko, deloma pa tudi netočno. Tu n.pr. izvemo o nemških kolonistih v Bački, o Dalmatinskih otokih, kjer prebivajo deloma Italijani, ki se bavijo

z lovom na tune; o kraških dolinah, na dnu katerih so vinogradi in sadovnjaki s slivami. Na drugi strani pa se ne navajajo med narodi Makedonci, med mesti pa je izpadla tudi Ljubljana /Beograd, Dubrovnik, Kotor, Zagreb, Rijeka, Sarajevo, Niš so tiskani pravilno/.

Učni načrt geografije v gimnazijah - nekakih naših višjih razredih srednjih šol - se ne razlikuje le med posameznimi tipi, temveč tudi med kantoni, ki imajo zelo široko samoupravo. Zato naj kot vzorec navedem sedanji učni načrt iz geografije literarnega tipa gimnazije v Bernu. Prvi razred: Avstralija, Azija; temeljni pojmi o klimatologiji; dozdevna pot Sonca v domačih in tujih zemljepisnih širinah. Drugi razred: Polarni svet, Afrika, Amerika brez ZDA; Vsemirje in Zemlja ob opazovanju in uporabi zvezdne karte. Tretji razred: Sredozemski svet; pomembnejše države v Evropi in izven nje s posebnim poudarkom na svetovno gospodarstvo in geopolitično vlogo. /zlasti Švica, ZDA, Britanska skupnost narodov, Sovjetska zveza/; kartografija ob praktični uporabi topografske švicarske karte. Četrty razred: Veliki pasovi na Zemlji v prirodi in kulturi; povzetek učne tvarine vseh štirih let. Peto, tako imenovano diplomsko leto, ki traja le eno polletje, se geografija več ne poučuje.

Mi smo kvantitativno s številom tedenskih ur geografije v srednji šoli vsaj tako založeni, kot v Švici; kvalitativno pa smo daleč za cilji, ki jih tam naštevata učni smoter in načrt. Zato bo treba borbo za večje uveljavljanje geografije vse bolj preusmeriti v zahtevo po kvalitativnem poučevanju. To namreč šele odpira našim geografom pravo polje strokovnega in pedagoškega udejstvovanja v šoli in le tako utegne čimprej izgubiti geografija značaj tistega predmeta, ki ga lahko s pridom prevzame kdorkoli.

M.B.

Več geografije v šolo!

Pod tem geslom je berlinska Geografska družba 9. marca 1954 priredila diskusijski večer, ki se ga je udeležilo okoli 200 geografov, pedagogov, politikov, gospodarstvenikov, novinarjev in drugih. Diskutanti so vsak s svojega stališča obravnavali potrebo geografije v šoli. Tako je srednješolski geograf E. Hinrichs iz Hamburga opozarjal na akutno nevarnost, ki obstaja v omalovaževanju geografije v različnih nemških učnih načrtih, dasi ima prav ta predmet velik pomen za izobraževanje in oblikovanje mladega človeka, in je zahteval nujno pomoč. Politik in parlamentarec C.H. Schwennicke